

Uw vermogen fiscaal zo voordelig mogelijk nalaten met 'estate planning'

Het slotstuk van vermogensstructurering is het nalaten van uw vermogen aan volgende generaties. Als het doel daarbij is om dit fiscaal zo voordelig mogelijk te laten plaatsvinden, wordt dit ook wel aangeduid als 'estate planning'.

Met een testament heeft u deze vermogensovergang grotendeels zelf in de hand. Maar een testament is niet verplicht.

Wie uw erfgenamen zijn hangt af van uw persoonlijke situatie en of u een testament heeft opgesteld of niet. Een testament laat u opmaken bij een notaris. Zonder testament is het 'wettelijke versterferrecht' van toepassing.

Wettelijke erfrecht

Uw persoonlijke situatie bepaalt wie uw erfgenamen zijn op grond van het wettelijke versterferrecht. Bij overlijden zonder testament bepaalt de wet wie uw erfgenamen zijn (ingedeeld in vier groepen):

- groep 1: echtgenoot/geregistreerd partner en kinderen;
- groep 2: ouders, broers en zussen;
- groep 3: grootouders (of: ooms, tantes, neven en nichten);
- groep 4: overgrootouders (of: oudooms en -tantes, achterneven en -nichten).

De personen in de opvolgende groep zijn alleen erfgenamen als er geen personen (meer) zijn in de groep ervoor. Bent u bijvoorbeeld niet (meer) getrouwd of geregistreerd als partner en heeft u geen kinderen? Dan is er niemand in de groep 1, zodat uw erfgenamen uw ouders, broers en zussen zijn (groep 2). Is een kind voor u overleden, dan treden zijn/ haar kinderen (uw kleinkinderen) voor het vooroverleden kind in de plaats (plaatsvervulling).

Echtgenoten en geregistreerde partners zijn automatisch elkaars erfgenaam. Dat geldt niet als u ongetrouwd samenwoont, ook niet als u een notariële samenlevingsovereenkomst heeft. Wilt u elkaars erfgenaam zijn, dan zult u daarvoor testamenten moeten opstellen.

Kinderen zijn ook automatisch erfgenaam, maar dat geldt alleen voor kinderen die een juridische band hebben met hun ouder(s). Dat zijn kinderen die zijn erkend of geadopteerd. Een biologisch kind dat niet is erkend en niet geadopteerd is, is dus geen erfgenaam. Ook stief- en pleegkinderen zijn zonder testament geen erfgenamen.

Als u overlijdt en een echtgenoot/geregistreerd partner en kind(eren) achterlaat, is de wettelijke verdeling van toepassing. Hierbij gaan alle bezittingen en schulden automatisch naar de langstlevende partner. Uw kinderen krijgen daardoor hun erfdelen nog niet direct in handen. Zij krijgen hun erfdelen pas bij het overlijden van de andere ouder of zodra die ouder failliet gaat of in de schuldsanering terechtkomt. In een testament kunt u meer opeisingsgronden opnemen.

De wettelijke verdeling geldt ook ten aanzien van een nieuwe partner waarmee uw partner na uw overlijden is hertrouwd. Zodra uw partner overlijdt, gaat al diens vermogen automatisch naar de nieuwe partner (de stiefouder van uw kinderen). De kinderen lopen dan het risico dat de stiefouder dat vermogen helemaal opmaakt, waardoor zij met lege handen achterblijven. Voor deze situatie bepaalt de wet dat de kinderen een deel van de spullen uit uw erfenis kunnen opeisen als de langstlevende ouder hertrouwt of overlijdt.

Voorbeelden van erfgenamen

Hieronder staan twee voorbeelden waarin de wet bepaalt wie de erfgenamen zijn.

- Bart en Jessy zijn getrouwd en hebben twee dochters. Bij het overlijden van Bart zijn Jessy en de twee dochters zijn erfgenamen, ieder voor 1/3e deel (eerste groep). Vanwege de wettelijke verdeling gaan alle spullen uit de erfenis van Bart naar Jessy. Hun dochters krijgen alleen een vordering op Jessy. Deze vorderingen van de dochters worden pas uitbetaald bij het overlijden van Jessy.
- Steven en Mark zijn getrouwd, maar hebben geen kinderen. Zij zijn volgens de wet elkaars erfgenamen (eerste groep). Bij het overlijden van Steven gaat alles naar Mark. Als Mark daarna overlijdt, dan is er niemand meer in de eerste groep. Zijn erfgenamen zijn dan zijn ouders, broers en zussen (tweede groep).

Testament

Een testament geeft u de vrijheid om te bepalen wie uw erfgenamen zijn, wat zij van u krijgen en welke voorwaarden daaraan zijn verbonden. U kunt met een testament dus afwijken van de wettelijke regels. Een testament stelt u op bij de notaris en is strikt privé.

Dit houdt in dat u aan niemand hoeft te vertellen wat er in uw testament is opgenomen. Ook hoeven u en uw partner niet dezelfde testamenten te hebben. Tot slot mag u het testament altijd nog op een later moment wijzigen, dus ook zonder dat uw partner dat weet.

Met het juiste testament kunt u belasting besparen. Welk testament voor u het meest geschikt is, hangt af van uw persoonlijke situatie en de omvang van uw vermogen.

Een estate planner kan u daarin begeleiden. Op de [website van EPN](#) kunt u zoeken naar een estate planner bij u in de buurt.

Een testament wijst allereerst aan wie uw erfgenamen zijn. U kunt iedereen aanwijzen tot erfgenaam, dat hoeft niet per se familie te zijn. Daarbij kunt u aangeven voor welk deel iemand erfgenaam is, bijvoorbeeld voor 1%, 10% of 100%. Het is niet verplicht om te bepalen dat iedere erfgenaam een gelijk deel krijgt.

U mag ook een organisatie tot erfgenaam benoemen, bijvoorbeeld een lokale vereniging of een goed doel. Goede doelen met een 'ANBI-status' (algemeen nut beogende instelling) hoeven geen erfbelasting te betalen, zodat zij uw erfenis volledig kunnen gebruiken voor hun doelstelling. Op de [website van de Belastingdienst](#) kunt u checken of een instelling een ANBI-status heeft.

Naast erfgenamen benoemen is het omgekeerde ook mogelijk: één of meer personen onterven. U sluit die personen daarmee uit als uw erfgenamen. Ook kinderen kunnen worden ontierfd, maar zij kunnen wel altijd aanspraak maken op hun legitieme portie.

Een ontierfde echtgenoot of geregistreerd partner deelt niet mee in uw erfenis, maar heeft soms wel andere rechten. Bijvoorbeeld om in de woning te blijven wonen en de inboedel te gebruiken.

De erfgenamen krijgen ieder een bepaald gedeelte van uw hele vermogen. Maar misschien wilt u voor bepaalde spullen wel specifiek iemand aanwijzen. Of wilt u bepalen dat de onderneming naar de beoogde bedrijfsopvolger gaat. Dat kan door een 'legaat' op te nemen. Het is ook mogelijk om een bepaald geldbedrag als legaat toe te kennen aan een persoon of non-profitorganisatie.

Voorbeelden

- U legateert uw zwarte piano aan uw broer Henk.
- U legateert de aandelen in uw onderneming aan uw oudste zoon Michael.
- U legateert aan het Rode Kruis een bedrag van € 10.000.

Als er voldoende geld is, zou u ervoor kunnen kiezen om een bedrag te legateren aan elk van uw kleinkinderen. Daarmee slaat u alvast één generatie over. Ieder kleinkind kan maximaal € 20.946 (2020) vrij van erfbelasting erven.

Er wordt wel eens gezegd: 'je kunt je kinderen niet onterven'. Maar dat klopt niet helemaal. U kunt uw kinderen wel onterven, maar zij hoeven dat niet te accepteren.

Kinderen kunnen namelijk aanspraak maken op hun 'legitieme portie'. De legitieme portie is een deel van de erfenis in geld. Het is niet mogelijk om die aanspraak uit te sluiten in een testament. Een ontferd kind heeft vijf jaar na overlijden de tijd om de legitieme portie op te eisen, daarna vervalt dit recht.

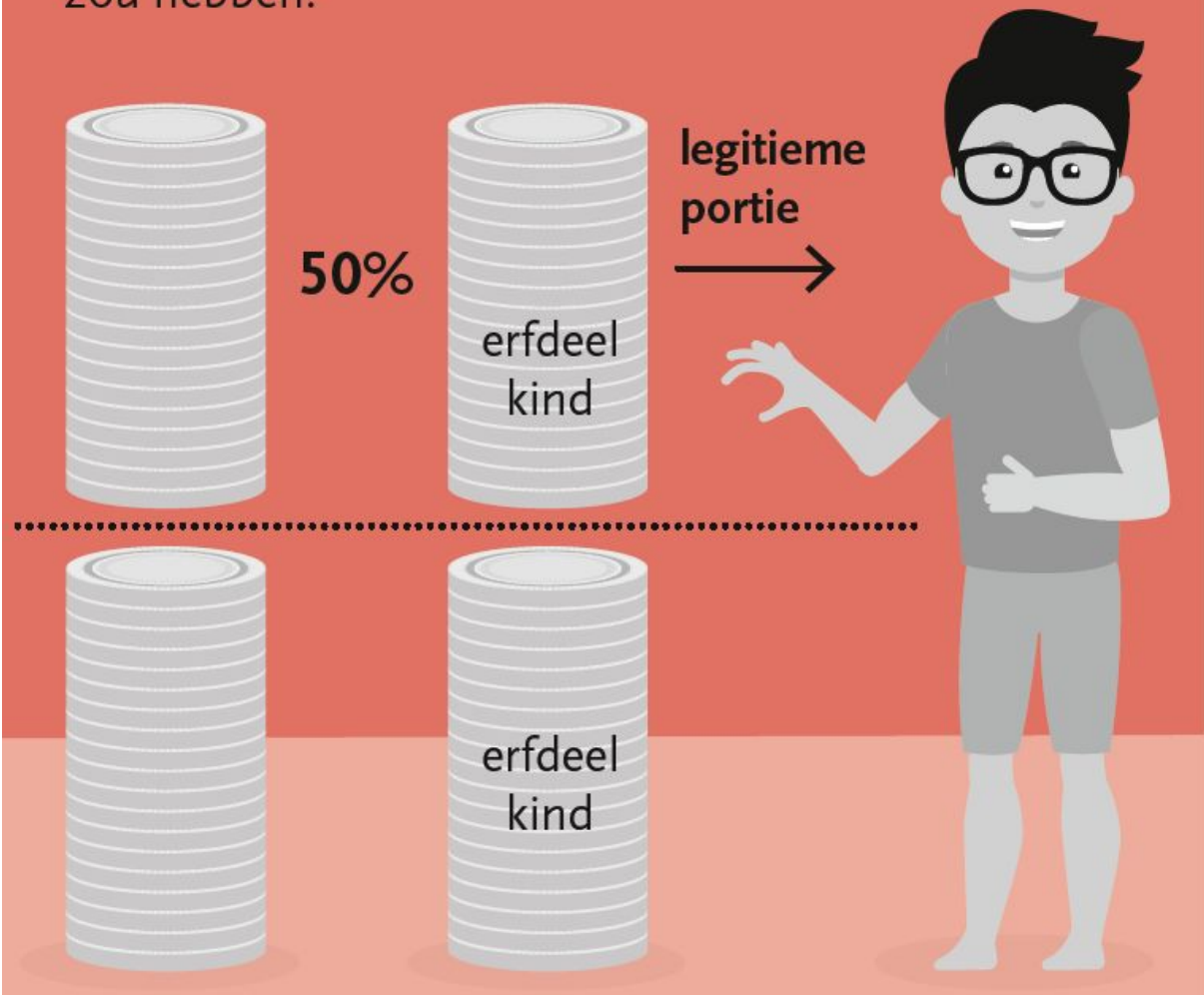
Voorbeeld

De legitieme portie is de helft van de waarde van het erfdeel waar een kind op grond van de wet recht op zou hebben. Stel, Arie overlijdt en laat Irma en twee kinderen achter. Eén kind heeft hij ontferd. Op grond van de wet zouden Irma en de kinderen erfgenamen zijn, ieder voor $\frac{1}{3}$ e deel. De legitieme portie van het ontferde kind is dan de helft daarvan, dus $\frac{1}{6}$ e deel van de waarde van de erfenis.

De legitieme portie kan niet worden uitgesloten in het testament, maar u kunt uw partner daar wel tegen beschermen. U kunt bepalen dat uw kind de legitieme portie pas krijgt als uw partner zelf ook is overleden. Bent u niet getrouwd of geregistreerd als partner? Dan is deze bescherming alleen mogelijk als u een notariële samenlevingsovereenkomst heeft.

Hoeveelheid van een legitieme portie

De helft van de waarde van het erfdeel waar een kind op grond van de wet recht op zou hebben.

Kinderen hebben recht op hun legitieme portie

Bepalingen in een testament

Naast het aanwijzen van één of meer erfgenamen en het opnemen van legaten, kunt u een aantal andere bepalingen opnemen in uw testament, al dan niet in het kader van vermogensstructurering.

Met het oog op de continuïteit van uw onderneming kunt u met een testament uw onderneming nalaten aan de door u beoogde bedrijfsopvolger(s). Dit kan ook deels al tijdens leven, waarna het laatste gedeelte na overlijden plaatsvindt. Als u de (andere) erfgenamen daarbij niet wilt benadelen, kunt u bepalen dat de bedrijfsopvolger de

waarde van de onderneming aan de andere erfgenamen moet vergoeden, al dan niet in termijnen. In feite koopt de bedrijfsopvolger dan de onderneming van uw erfgenamen.

Als het gaat om aandelen in een bv/nv is het raadzaam om daarbij vast te leggen wie de IB (box 2) over de waarde van die aandelen moet betalen.

Heeft u een oudedagsverplichting in een bv, dan is het verstandig om daarvoor een regeling in uw testament op te nemen. Het gaat dan om een in eigen beheer opgebouwd pensioen dat is omgezet in een oudedagsverplichting. Als de oudedagsverplichting bij overlijden niet toekomt aan de juiste personen, kan de Belastingdienst over de uitkering daarvan IB heffen en een boete opleggen. Dat kunt u voorkomen met de juiste regeling in het testament.

In een testament is het verder mogelijk om een privéclausule (ook: uitsluitingsclausule) op te nemen. Daarmee bepaalt u dat het vermogen dat iemand van u erft niet in een gemeenschap van goederen valt. Het gemeenschappelijke vermogen moet bij een echtscheiding door de helft worden gedeeld.

Door te bepalen dat de erfenis niet tot het gemeenschappelijke vermogen van uw erfgenaam kan behoren, hoeft het bij een eventuele echtscheiding niet te worden gedeeld met de (ex-)partner.

Een dertigdagenclausule (ook: overlevingsclausule) bepaalt dat iemand alleen van u kan erven als hij of zij dertig dagen na uw overlijden nog in leven is. Met deze bepaling voorkomt u dat uw vermogen toekomt aan de erfgenamen van de vlak na u overleden persoon, in plaats van aan uw eigen erfgenamen.

Voorbeeld situatie zonder dertigdagenclausule

Een ongelukkig nieuwsbericht uit 2016 meldde dat een jong echtpaar op hun huwelijksreis in de Dominicaanse Republiek was overleden aan een voedselvergiftiging. Het pasgetrouwde stel had geen kinderen en geen testamenten. Na hun overlijden werd vastgesteld dat de vrouw net iets eerder was overleden.

Daardoor erfde de man haar hele vermogen als haar wettelijke erfgenaam. Vervolgens overleed hij vlak daarna en ging zijn vermogen, tezamen met het van de vrouw geërfde vermogen, volledig naar zijn familie. En de familie van de vrouw bleef met lege handen achter.

Met een 'tweetrap' in het testament bepaalt u twee keer waar uw vermogen naartoe gaat. Zo kunt u bijvoorbeeld voorkomen dat uw vermogen naar de koude kant gaat. In de eerste trap wijst u uw eigen erfgenamen aan. In de tweede trap wijst u de personen aan die uw vermogen krijgen als uw erfgenamen zelf overlijden. Zo erven de personen in de tweede trap uw vermogen in plaats van de personen die erfgenaam zouden zijn geweest van uw eigen erfgenamen.

Voorbeeld

Bij zijn overlijden laat Evert zijn twee zonen achter, Tim en Pieter. Zij zijn in het testament aangewezen als de eerste trap. Als tweede trap bepaalt het testament dat bij het overlijden van een zoon, het van Evert geërfde vermogen toekomt aan de andere zoon. De erfenis die Tim heeft ontvangen gaat bij zijn overlijden vanwege de tweetrap dus naar Pieter, in plaats van naar de vrouw van Tim (de wettelijke erfgename van Tim).

Tot slot zijn er bepalingen die een minder grote rol spelen bij vermogensstructurering, maar die zeker niet minder belangrijk zijn. Zo kunt u een voogdijregeling opnemen voor het geval u en uw partner beiden overlijden zolang uw kinderen nog minderjarig zijn.

Wilt u een voogd aanwijzen, maar geen testament opstellen? Dan kunt u een voogd registreren bij de rechtbank. Deze registratie is wel beperkter dan een voogdijregeling in een testament. Zo kunt u bij de rechtbank geen tweede voogd registreren of instructies meegeven aan de voogd.

Daarnaast kunt u een bewind instellen over de erfenis die uw (klein)kinderen van u ontvangen. Tot een bepaalde leeftijd wordt het van u geërfde vermogen dan voor hen beheerd door de bewindvoerder.

Verder is het aan te raden om een executeur te benoemen in uw testament, vooral als u meerdere personen tot uw erfgenamen benoemt. De executeur regelt de uitvaart en zorgt ervoor dat uw vermogen kan worden verdeeld tussen de erfgenamen. De executeur kan ook één van de erfgenamen zijn.

In uw testament kunt u een keuze maken voor het recht dat van toepassing is op uw nalatenschap. Het recht dat van toepassing is bepaalt wie uw erfgenamen zijn en hoe de nalatenschap moet worden afgewikkeld. Het recht van een ander land kan van toepassing zijn als u bijvoorbeeld een andere nationaliteit heeft, in een ander land woont of vermogen heeft dat in een ander land is gelegen. Denk bijvoorbeeld aan een vakantiehuis in het buitenland.

In het testament kunt u alleen kiezen voor het recht van het land van uw nationaliteit. Als u bijvoorbeeld in België woont, maar wel de Nederlandse nationaliteit heeft, dan kunt u er dus voor kiezen om Nederlands recht van toepassing te laten zijn op uw nalatenschap. Heeft u geen testament of wel een testament maar zonder rechtskeuze, dan geldt het recht van het land van uw laatste woonplaats.

Vroeger was het ook mogelijk om een rechtskeuze te maken voor het land van uw woonplaats, ook als u niet de nationaliteit van dat land had. Zo'n eerdere rechtskeuze is nog steeds geldig, ook al is het nu niet meer mogelijk om zo'n rechtskeuze te maken.

Codicil

In een 'codicil' kunt u zelf ook bepaalde zaken (zonder notaris) regelen. Een codicil is een volledig handgeschreven document, voorzien van de datum en uw handtekening. Niet alles kan worden geregeld. Met een codicil kunt u:

- legaten maken van bepaalde kleren, lijfstoebehoren, sieraden, inboedel en boeken;
- een privéclausule opnemen voor deze legaten;
- aangeven wat voor soort uitvaart u zou willen, zoals een begrafenis of crematie.

Bij een codicil is het van belang om de zaken zo specifiek mogelijk te omschrijven. Het is dus niet mogelijk om een legaat te maken van 'alle kleren die ik heb'. Het codicil kunt u zelf thuis bewaren, maar u kunt het ook in bewaring geven bij de notaris die uw testament heeft opgesteld.

Het complete verhaal over vermogensstructurering leest u in themadossier Fiscaal Rendement [Uw geld de juiste kant op laten rollen](#). Professional+-abonnees kunnen dit [themadossier digitaal lezen](#) via Mijn Bibliotheek.

Dit verdiepingsartikel wordt u aangeboden door Rendement Online en is geschreven door Marianne van der Laak en Dieuwertje Rip, Schaap Advocaten Notarissen, tel.: (010) 277 03 00, e-mail: info@schaap.eu, www.schaap.eu.

Dit is een artikel van de redactie van Fiscaal Rendement

Fiscaal Rendement is dé informatiebron voor fiscaal geïnteresseerde ondernemers en hun financiële adviseurs. Wat is er veranderd in de fiscale praktijk, en hoe kunt u als specialist deze informatie direct in uw dagelijkse werk toepassen? U weet het dankzij nieuws en praktische artikelen over onder meer inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting, heffing en invordering, bezwaar en beroep en BTW.

De onafhankelijke en ervaren redactie van Fiscaal Rendement zit bovenop het nieuws en vertelt u als eerste wat de ontwikkelingen zijn. Altijd in heldere taal en met een praktische insteek, zodat u de informatie direct kunt vertalen naar uw eigen werksituatie. Fiscaal Rendement is daarnaast multimediaal. De voor uw vakgebied relevante informatie verschijnt:

- ✓ dagelijks op het digitale platform Rendement Online, waar u onder meer het laatste nieuws, checklists, rekentools, maatwerkbrieven en verdiepingsartikelen tot uw beschikking heeft;
- ✓ wekelijks gebundeld in een e-mailnieuwsbrief;
- ✓ maandelijks in het vakblad Fiscaal Rendement, boordevol nieuws en achtergrondartikelen, digitaal en op de mat;
- ✓ tweemaandelijks in een handzaam themadossier: een pocketboekje dat iedere editie een complex onderwerp uitdiept.

Rendement is een succesvolle uitgeverij van met name praktische vakbladen en digitale ondersteuning.

Het assortiment bestaat uit een crossmediaal portfolio: van printuitgaven zoals magazines en themadossiers tot online ondersteuning in de vorm van digitale naslagwerken, e-nieuwsbrieven, een vragenservice en tools.

www.rendementuitgeverij.nl